

NOU 2024:22 Norske sparebanker – tradisjon og tilpasning

SPAREBANKFORENINGENS HØRINGSUTTAELSE

Innledning

Det vises til Finansdepartementets høringsbrev 18. november 2024 vedrørende Sparebankutvalgets ("Utvalget") utredning publisert i NOU 2024:22 *Norske sparebanker – tradisjon og tilpasning*, om forslag til endringer i regelverket om norske bankers kapitalstruktur.

Sparebankene og sparebankstiftelsene utgjør en hjørnestein i en mangfoldig og konkurransedyktig norsk banksektor, og spiller en avgjørende rolle som vekstkraft i både små og store lokalsamfunn over hele landet. Sparebankene bidrar til den sterke bankkonkurransen, noe som bidrar til effektive og tilgjengelige finansielle tjenester særlig for privatpersoner og små og mellomstore bedrifter (SMBer). Ulike analyser bekrefter sparebankenes sentrale rolle i å styrke lokalt samfunns- og næringsliv gjennom en balansert utlånspraksis som sikrer stabil kreditttilgang, selv i tider med økonomisk usikkerhet.

Sparebanknæringen bidrar også betydelig til bolyst og lokal velferd. Med sin nærhet til lokalsamfunnet og betydelige gaveutdelinger til allmenntilgunnende formål, bygger næringen sterke og inkluderende lokalmiljø. Med årlige gavetildelinger på mer enn fire milliarder kroner er sparebanknæringen i dag en av Norges største private bidragsytere til blant annet idrett, kultur og frivillighet.

I tillegg spiller sparebankene en kritisk rolle i å skape og opprettholde viktige kompetansearbeidsplasser i distriktene. Med et bredt spekter av oppgaver innen bankdrift, rådgivning, teknologiutvikling og samfunnsengasjement, bidrar sparebankene til å opprettholde økonomisk aktivitet og kompetanseutvikling utenfor de største byene. Dette er særlig viktig i en tid hvor behovet for bærekraftige og livskraftige distrikter blir stadig tydeligere, både som en del av Norges beredskaps- og sikkerhetspolitikk og som et middel for å styrke nasjonal verdiskaping.

Sparebankforeningen anerkjenner at Sparebankutvalget i sin utredning understreker den viktige rollen som sparebanknæringen fortsatt har i Norge. I tråd med sitt brede mandat, har Utvalget også levert en omfattende utredning som på en grundig måte beskriver sparebankenes historiske utvikling, tradisjoner og særpreg. Flere av våre medlemmer, særlig blant sparebankstiftelsene, gir bred tilslutning til anbefalingene fra Utvalget, og mener de på en god måte legger til rette for at sparebankstiftelsene kan ivareta sine allmenntilgunnende formål og verdiane de forvalter på vegne av samfunnet.

Samtidig vil Sparebankforeningen understreke at det er avgjørende å vurdere helheten i Utvalgets forslag. Etter vår vurdering kan de ulike forslagene fra Utvalget samlet sett føre til betydelige endringer i sparebanknæringen, fordi de vil gjøre egenkapitalbeviset klart mindre attraktivt enn det er i dag. Noe forenklet kan det sies at egenkapitalbevisets fordeler fjernes, mens ulempene gjenstår eller forsterkes. Regler som formelt sett viderefører egenkapitalbeviset er ikke uten videre det samme som reell ivaretagelse, og summen av Utvalgets forslag vil innebære en skjær og usikker fremtid for

instrumentet. Vår vurdering er at forslagene samlet sett vil gi bankene som i dag har egenkapitalbevis, økte insentiver til omdanning. Selv om aksjesparebanker og tilknyttede sparebankstiftelser på mange måter ivaretar sparebankenes rolle og tradisjon, har egenkapitalbeviset uten tvil vært en avgjørende drivkraft for sparebanknæringens utvikling de siste tiårene. Utvalgets forslag representerer i så måte et mulig paradigmeskifte i norsk sparebankregulering, og konsekvensene av dette må vurderes grundig av Finansdepartementet.

Sparebankforeningens høringsuttalelse er todelt. Del 1 er våre vurderinger, merknader og innspill til de delene av Utvalgets utredning som angår **sparebankene**, mens del 2 gjelder Utvalgets vurderinger som gjelder **sparebankstiftelsene** særskilt (NOUens kap. 16 og 17).

DEL 1

Vurderinger av forslagene vedrørende sparebanker (NOUens kap. 13, 14 og 18)

Sparebankforeningen støtter de vurderingene som Finans Norge redegjør grundig for i sin høringsuttalelse når det gjelder Sparebankutvalgets utredning vedrørende **sparebankene**. I denne høringsuttalelsen omtaler vi derfor bare hovedpunktene i våre vurderinger og vektlegger de hensynene sparebankene og sparebankstiftelsene har vært særskilt opptatt av. Utover det viser vi til Finans Norges høringsuttalelse for en mer fylldig beskrivelse og utdyping av banknæringens vurderinger.

1.1 UTVALGETS VURDERINGER AV DET NORSKE REGELVERKET OPP MOT KRAVENE I CRR

Både Den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) og Sparebankutvalget mener at norske lovendringer er påkrevd for at egenkapitalbeviset skal kunne kvalifisere som rent kjernekapitalinstrument etter EUs kapitalkravsforordning (CRR). EBAs vurderinger er knappe og ufullstendige, mens Utvalget anser at eierløs kapital i sparebanker med egenkapitalbevis skal behandles helt på linje med den eide egenkapitalen. Etter Finans Norges vurdering bør EU-bestemmelsene tolkes i lys av den særegne norske strukturen bestående av egenkapital både med og uten eiere.

Sparebankforeningen mener at kapitalstrukturen og prioritetsrekkefølgen i egenkapitalbevisbanker fullt ut samsvarer med de aktuelle bestemmelsene i CRR.

Hvorvidt egenkapitalbeviset kvalifiserer som ren kjernekapital etter CRR, handler ikke bare om forholdet mellom kapitalinstrumenter og -poster, men også om den grunnleggende distinksjonen mellom egenkapital med og uten eiere. Med dette følger det også en aksept for at grunnfondskapitalen bare består av eierløse kapitalposter, som altså er helt uten eierbeføyelser.

Utvalget har ikke drøftet tolkningen av relevante CRR-bestemmelser i lys av en særegen norsk struktur bestående av egenkapital både med og uten eiere. Tvert imot gir Utvalgets vurderinger et klart inntrykk av at Utvalget anser at den eneste relevante referansen er egenkapitalformer som alle har eiere. Dette utgjør etter vår vurdering ikke en bred og helhetlig, men derimot nokså snever, fortolkningstilnærming. Med Utvalgets utgangspunkt og premiss kan det da heller ikke følge noen annen konklusjon enn nødvendigheten av en pari passu-rangordning. Etter vårt syn er altså denne konklusjonen basert på en tvilsom forutsetning om at den eierløse kapitalen uten videre skal betraktes «som om det sto en (konstruert) eier bak».

På denne bakgrunn mener Sparebankforeningen at Utvalget har anlagt en snever tilnærming, og mener samtidig at egenkapitalbeviset oppfyller kravene som følger av CRR. Vi understreker også at Utvalgets tilnærming og konklusjon kan svekke norske myndigheters handlingsrom dersom en overfor EU/EØS-myndigheter skulle se det som formålstjenlig å argumentere for at dagens kapitalstruktur i egenkapitalbevisbanker samsvarer med CRR. Dette er svært uheldig, og kunne vært unngått med en mer åpen og drøftende tilnærming fra Utvalgets side.

Det er også en vesentlig svakhet ved utredningen at EBA ikke har gitt en tilstrekkelig avklaring av hvordan EUs kapitalkravsforordning skal forstås i lys av norsk regulering. Sparebankforeningen mener det vil være svært problematisk dersom Stortinget blir forelagt lovendringsforslag basert på et usikkert og uklart juridisk grunnlag.

Sparebankforeningen vil anmode at departementet nå prioriterer en grundig og avklarende dialog med EBA og andre relevante EU/EØS-organer med mål om å bevare dagens kapitalstruktur i norske egenkapitalbevisbanker.

1.2 ENDRINGER I REGULERINGEN AV EGENKAPITALBEVISBANKER – UTVALGETS ALTERNATIVER

Utvalget har vurdert fire alternativer til dagens regulering av egenkapitalbeviset. Det er positivt at Utvalget tydeliggjør at alternativet som utgjør en direkte oppfølging av EBAs anbefaling ikke bør gjennomføres. Samtidig er utredningen av alternativene samlet sett knapp og ufullstendig. Selv om Utvalgets foretrukne løsning gis en mer utfyllende, men ikke uttømmende omtale, er det i lys av den relativt korte høringsfristen krevende for næringen å avgi dyptgående vurderinger basert på en så mangelfull utredning.

Utvalget har blant annet foreslått å fjerne den etablerte sammenhengen mellom egenkapitalbeviser og deres innflytelse, uten å verken vurdere eller erkjenne utfordringene som følger av dette. Å vurdere de ulike alternativene som Utvalget skisserer, vil derfor kreve ytterligere utredning, også av Utvalgets anbefalte modell.

Sparebankstiftelsene utgjør den største eieren av egenkapitalbevis. De er spesielt opptatt av at dersom eierkapitalens prioritetsfordel reduseres, må det motsvares ved at eierne av egenkapital får økt innflytelse i bankens generalforsamling.

Sparebankforeningen mener, som nevnt, at egenkapitalbeviset fullt ut samsvarer med de aktuelle bestemmelsene i CRR. Som en subsidiær vurdering mener vi at dersom det likevel skulle vise seg at prioritetsrekkefølgen må endres for å oppfylle kravene i CRR, er alternativet der dagens kapitalstruktur videreføres (mens prioritetsrekkefølgen endres) en enklere og mer fleksibel løsning enn Utvalgets foretrukne modell.

Regler som formelt sett viderefører egenkapitalbeviset er ikke uten videre det samme som reell ivaretagelse. Selv om aksjesparebanker og tilknyttede stiftelser på en god måte kan ivareta sparebankrollen og -tradisjonen, er det like fullt vår vurdering at Utvalget ikke godt nok har belyst forslagene samlede virkninger og mulige konsekvenser. I all hovedsak trekker summen av forslagene i én bestemt retning, og alvorlighetsgraden av dette innebærer at departementet ikke bør utvise unødig tilbakeholdenhet i en oppfølging overfor relevante EU/EØS-organer. EBAs vurderinger og Utvalgets anbefalinger har allerede skapt usikkerhet om egenkapitalbeviset og dets egenskaper, og vi kan ikke se at usikkerheten vil øke om norske myndigheter jobber aktivt for å ivareta dagens kapitalstruktur og prioritetsrekkefølge i egenkapitalbevisbankene.

1.3 VILKÅR FOR OMDANNING

Sparebankforeningen støtter Utvalgets forslag om at det skal være fleksibilitet i valg av organisasjonsform, men vil samtidig understreke behovet for negativ kontroll fra sparebankstiftelser i banker som omdannes til aksjesparebank (se kap. 2.3.1 for nærmere omtale).

1.4 ADGANG TIL Å REDUSERE EIERBRØKEN VED DELVIS TILBAKEFØRING AV TIDLIGERE KONVERTERT GRUNNFONDSKAPITAL

Finansforetaksloven regulerer i dag konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital, men mangler bestemmelser for tilbakeføring av tidligere konvertert grunnfondskapital. Dette ble aktuelt da SpareBank 1 Sogn og Fjordane i 2017 søkte om å redusere eierbrøken ved å tilbakeføre midler til grunnfondet via sparebankstiftelsen, noe som ble avslått av Finanstilsynet og senere Finansdepartementet.

Utvalget mener at gaver fra sparebankstiftelser til oppretterbanken strider mot Stiftelsesloven, og kan utfordre stiftelsens selvstendighet og skattefrie status. Utvalget anbefaler derfor ingen endringer i regelverket.

I lys av at erfaringer har vist at høy eierbrøk har gitt uheldige konsekvenser som ikke ble forutsett da sparebankstiftelser var et nytt fenomen i norsk sparebanknæring, mener Sparebankforeningen at det bør åpnes for en snever tilbakeføringsadgang gjennom en unntaksbestemmelse i Finansforetaksloven. Adgangen må forutsette frivillighet fra stiftelsen, sikre stiftelsens økonomi og godkjennes av Finansdepartementet. Det må også tas hensyn til at en slik løsning kan stride mot stiftelsenes allmenntilgode formål. Dette krever en juridisk avklaring for å unngå konflikter mellom Stiftelsesloven og Finansforetaksloven.

Det bør også utredes om det skal tillates en videre adgang til at en stiftelse kan oppkapitalisere grunnfondet, hvilket må ses i sammenheng med at Utvalgets forslag til eierandelsmodell trolig vil medføre at grunnfondskapitalen i en egenkapitalbevisbank blir marginalisert over tid. En slik utredning bør avklare forholdet mellom Finansforetaksloven og Stiftelsesloven §19, og gjøres som en del av arbeidet med å tydeliggjøre avgrensningene i allmenntilgodebegrepet (se punkt 2.9 for ytterligere omtale).

1.5 BRUK AV NAVNET «SPAREBANK»

Utvalget foreslår endringer i gjeldende regulering som medfører at en sparebank, som er omdannet til aksjesparebank, kan beholde sparebanknavnet uavhengig av størrelsen på eventuelt eierskap av en sparebankstiftelse.

Sparebankbegrepet signaliserer i dag visse særtrekk som oppfattes å ha en positiv verdi, og det er derfor grunnlag for å beskytte sparebankbegrepet. Dagens regulering, med krav i Finansforetaksloven om en minste eierandel for stiftelsen på 10 prosent, ivaretar en hensiktsmessig beskyttelse av sparebanknavnet i tråd med sparebanktradisjonen og viktige særpreg som skiller sparebankene fra øvrige banker.

Sparebankforeningen mener på denne bakgrunn at dagens regulering bør videreføres.

1.6 KUNDEUTBYTTE

Utvalget foreslår å fjerne adgangen til å betale kundeutbytte som en overskuddsdisponering. Videre mener Utvalget at det fortsatt bør være adgang til en form for kundelojalitetsrabatt, men at kostnaden i så fall vil være å regne som en ordinær markedsføringskostnad og dermed ikke fradragsberettiget på en måte som øker bankens overskudd etter skatt.

I sparebanknæringen er det ulike syn på hvorvidt den gjeldende ordningen med adgang til å betale kundeutbytte som en overskuddsdisponering bør avvikles eller beholdes. Sparebankforeningen har ingen konkluderende posisjon til dette forslaget, og referer næringens argumenter for og imot Utvalgets forslag om å avvike dagens ordning. Oversikten inneholder sentrale argumenter fra våre medlemmer, men er ikke nødvendigvis en uttømmende fremstilling av alle medlemmenes vurderinger.

1.6.1 Argumenter for å avvikle den gjeldende kundeutbytteordningen

Utover en støtte til utvalgets vurderinger og konklusjon, har bankene som ikke ønsker at ordningen med kundeutbytte tillates videreført særlig poengtert at den selveide kapitalens andel av sparebankens overskudd utgjør grunnlaget for kundeutbyttebetalinger. Sparebankene har en lang tradisjon for å utbetale deler av overskuddet tilordnet grunnfondskapitalen som gaver til allmenntilgode formål. Som Utvalget redegjør for, er det et klart mindretall av sparebankene som har vedtekter som gir banken adgang til å utbetale kundeutbytte.

Adgangen til å finansiere kundeutbytte med overskudd fra grunnfondskapitalen ble innført i 2009, og kundeutbytte som andel av utdelingene har økt siden. Som Utvalget viser til kostnadsføres kundeutbyttet i sparebankenes skatteregnskap, mens gaver ikke er fradragsberettiget. Konsekvensen av dette er, slik utvalget også påpeker, at bankenes overskudd etter skatt øker når bankene prioriterer kundeutbytte fremfor gaver.

I 2023 sto kundeutbytte for om lag to tredeler av samlede utdelinger fra banker som har innført kundeutbytte og deres tilknyttede stiftelser. Kundeutbytte innebærer slik sett et brudd med den opprinnelige ideen om at grunnfondskapitalen (og avkastningen på denne) enten skulle virke i banken eller utbetales som gaver til allmenntilgode formål i lokalsamfunnet der banken ble stiftet. På bakgrunn av endringene i sparebankenes nedslagsfelt utbetales kundeutbytte i økende grad til kunder utenfor sparebankenes historiske hjemdistrikt. Midlene tilhører lokalsamfunnet i sparebankenes respektive historiske markedsområde og bør ikke føres ut av hjemdistriktet, herunder som utbytte til enkeltpersoner hjemmehørende andre steder. Nyttene bør komme bredere samfunnsinteresser som frivillighet og breddeidrett til barn og unge til gode fremfor enkeltindivider direkte.

Som Utvalget også viser til, kan egenkapitalbevisbanker som ikke utbetaler kundeutbytte motvirke utvanning på to måter. Det kan enten skje ved å tilpasse nivået på gavene til eierens ønskede nivå på utbytte, eller ved å tilpasse nivået på utbyttet til et gavenivå i tråd med lokalsamfunnets behov. Forskjellen i utbetalt utbytte behøver ikke være vesentlig forskjellig ettersom samlede utbetalinger i begge tilfellene må tilpasses bankens behov for egenkapital til for eksempel å finansiere utlånsvekst.

Ved å fjerne skatteincentivet til å prioritere kundeutbytte kan bankene konkurrere på et likere grunnlag. Banker som ønsker å ha en type kundelojalitetsrabatt for å markedsføre sine produkter vil da bli gjenstand for regnskapsføring over resultatet.

Som Utvalget også viser til kan en god resultatutvikling blant mange sparebanker, med tilhørende vekst i utbetalt andel av overskuddet tilordnet grunnfondskapitalen, ha gjort det mer utfordrende å finne frem til gaveformål i lokalsamfunnene med høy allmenn nytte. Utvalget peker derfor på at dette kan tilsi at kravet om at gavene skal ha allmenn nytte ikke bør fortolkes snevert eller at banker ved behov bør kunne anvende overskudd tilordnet grunnfondskapitalen til kundeutbytte. Samtidig er det slik at de fleste sparebanker og sparebankstiftelser klarer å håndtere relativt store gaveutdelinger på en god måte. På bakgrunn av dette konkluderer Utvalget med at utfordringene som knytter seg til å finne gode gaveformål i lokalsamfunnene bør søkes løst på annen måte enn ved å erstatte gaver til allmennyttige formål med kundeutbytte.

Bankene som ikke støtter dagens kundeutbyttepraktisering påpeker også at skattefordelen som følger av kundeutbytte gir et fradrag som kommer «kundeutbyttebankens» totalresultat til gode. Som nevnt ovenfor kostnadsføres kundeutbytte i bankenes skatteregnskap, mens gaver ikke er fradragsberettiget. Det innebærer at bankens overskudd etter skatt – alt annet likt – øker når banken prioriterer kundeutbytte fremfor gaver. Med andre ord vil egenkapitalbevisiere (i banker med kundeutbytte) få et høyere resultat jo større andel av grunnfondskapitalens avkastning som deles ut som kundeutbytte. Den skattemessige løsningen følger av en bindende forhåndsuttalelse (BFU 9/2019) fra Skattedirektoratet, og den har således ikke vært gjenstand for en bred vurdering. Det vises til at skatteeffekten isolert sett gir et insentiv til å dele ut mest mulig i kundeutbytte for å oppnå et høyest mulig skattefradrag, noe som vil gå på bekostning av gaveutdelingen. I 2023 ble det utbetalt i overkant av 2 milliarder kroner i kundeutbytte, med en samlet skattefordel på over 500 millioner kroner. Til sammenlikning ble det utbetalt 226 millioner kroner i kundeutbytte i 2017. Ved utgangen av 2023 var det 106 norske banker, hvorav 85 sparebanker, og per i dag har ni sparebanker en vedtektsfestet adgang til kundeutbytte.

Dessuten har denne bankgrupperingen fremhevet at kundeutbyttepraktiseringen innebærer en vesentlig skjevhet i konkurransevilkårene. Det er bare egenkapitalbevisbanker som kan dra nytte av ordningen til fordel for eierne¹ slik det er vist til ovenfor. Det anføres også at for banker med høy eierbrøk vil andelen av overskuddet som er tilordnet grunnfondskapitalen generelt være for lav til å kunne gi en meningsfull størrelse på et kundeutbytte.

1.6.2 Argumenter for å videreføre kundeutbytte etter dagens løsning

Sparebankene og sparebankstiftelsene som ønsker å bevare dagens kundeutbytteordning påpeker at bankene ikke ble opprettet for å gi gaver, men for å tilby regulerte spare- og kredittmuligheter i sine lokalmiljøer. Det var kundene, herunder bankens innskyttere, sparebankene ble opprettet for. Derfor har kundene betydelig representasjon i sparebankenes generalforsamling. Gaveinstituttet ble til som et svar på akkumulering av overskudd, ut over den kapitalen som skulle til for å finansiere fremtidig utlånsvekst. Senere ble denne fleksibiliteten økt til å gjelde både gaver og kundeutbytte. Sparebankmodellen og regelverket for kapitalinstrumenter for sparebanker har således utviklet seg i takt med tiden.

Disse medlemmene påpeker videre at innføringen av kundeutbyttet var en del av moderniseringen av regelverket for sparebankene i lys av Banklovkommisjonens utredning. Banklovkommisjonen (NOU 2009:2) anbefalte å styrke sparebankmodellen og gi bankene større handlefrihet i disponeringen av utbyttmidler for å begrense utvanningseffekter.

Kundeutbytte var en nyvinning for sparebankene, men hadde paralleller i samvirketradisjonen, som nevnt i Banklovkommisjonens utredning. Formålet var å sikre stabil eierbrøk og styrke sparebankenes

---

¹ I betydningen eierne av bankens utstedte egenkapitalinstrumenter.

samfunnsrolle. Banklovkommisjonen henviste videre til at utbytte til kunder som er medlemmer har lang tradisjon, og at tilsvarende ordning med utbytte til forsikringskunder var etablert i forsikring av Gjensidige. Etter innføringen har sparebankene fortsatt med gaveutdelinger, mens kundeutbytte har blitt et tillegg som balanserer hensynet til både kunder og allmennyttige formål.

Denne medlemsgruppen er uenige i Utvalgets premiss om at kundeutbytte gir vesentlig lavere beløp til allmennyttige gaver. De viser til at samlet gavebeløp fra sparebanksektoren var på en halv milliard kroner i 2009, da det ble åpnet for å gi kundeutbytte. I 2023 var dette tallet 4 milliarder kroner.

De siste årene har vært preget av høy kapitaldekning og gode resultater som har resultert i betydelige overskudd som tilordnes grunnfondskapitalen. Som utvalget anfører kan det i slike tilfeller være utfordrende å finne tilstrekkelige gaveformål med høy allmennytte, og dette har medført en høyere andel kundeutbytte for de aktuelle bankene. Adgangen til en slik fleksibel overskuddsdisponering er viktig blant annet for å stabilisere eierbrøken, i tråd med banklovkommisjonens intensjon.

Utvalget legger vekt på at kundeutbytte skaper forventninger om utdelinger og at dette i sin tur kan spille inn på bankens soliditet. Bankene og stiftelsene som støtter dagens ordning for kundeutbytte viser til at regelverket for kapitaldekning og utbytte ivaretar bankenes soliditet, og at verken kundenes eller egenkapitalbeviserens utbytteforventninger påvirker bankenes utbyttebeslutninger.

Utviklingen av digitale tjenester har utvidet sparebankenes geografiske virkeområder til å omfatte langt mer enn deres opprinnelige markedsområder. Kunder som ønsker å beholde bankforbindelsen dersom de flytter fra bankens opprinnelige markedsområde, og ikke minst introduksjonen av nye digitale konsepter, har bidratt til dette. En bank kan i dag ha en stor del av sine kunder utenfor det opprinnelige markedsområdet sitt, og som bidrar like fullt til bankens inntjening. Bankene og stiftelsene som vil bevare dagens kundeutbytteordning mener det er naturlig at de kundene som har vært med å bidra til inntjening i det respektive år, bør kunne motta en andel av et eventuelt overskudd.

Disse medlemmene mener også at kundeutbytte bidrar til bedre konkurranse i det norske bankmarkedet, ikke redusert konkurranse og mindre transparens, slik Utvalget anfører. De viser til at banker med kundeutbytte hadde lavere rentemarginer per tredje kvartal i 2024 (både på innskudd og utlån) enn sammenliknbare banker uten kundeutbytte. En gjennomgang av regnskapstall per tredje kvartal 2024 for 13 utvalgte banker, som inngår henholdsvis i enten Oslo Børs' hovedindeks eller egenkapitalbevis-indeks, viser at gjennomsnittlig utlåns- og innskuddsmarginer i personmarkedet for banker med kundeutbytte var 8 basispunkter lavere for banker uten kundeutbytte.² Tilsvarende var innskuddsmarginene 31 basispunkter lavere. Det er således ikke belegg for at kundeutbyttebanker har en høyere rentemargin enn banker uten kundeutbytte. I lys av dette fremstår det paradoksalt at konkurransen skulle bli bedre dersom forbrukerne ikke kan få del av overskuddet gjennom kundeutbytte, i tillegg til konkurransedyktige betingelser.

Finanstilsynet og Finansdepartementet var ved innføringen av kundeutbytte opptatt av at kundeutbytte ikke skulle ha en innlåsende effekt for kunden, hvilket kunne hindre kundemobilitet og dermed begrense konkurransen. Dette ble derfor ivare tatt ved innføringen av kundeutbytte, ved at kundeutbytte bare deles ut på grunnlag av de månedene gjennom et år som kundeforholdet har vart, og det er ikke et vilkår at kundeforholdet består på utbetalingstidspunktet. På denne måten vil ikke kunden tape "opptjent" kundeutbytte ved å bytte bank, og den påståtte innlåsende effekten er fraværende.

Utvalget har påpekt at finansieringen av kundeutbytte i praksis kan være en fordel for egenkapitalbevisererne på bekostning av grunnfondskapitalen. Bankene og stiftelsene som vil beholde dagens kundeutbytteordning mener at utvalgets antakelser om markedsføringseffekten av

---

² Medlemmer av Finans Norge har gjennomgått regnskapstall per tredje kvartal 2024 for banker som inngår i Oslo Børs' hovedindeks (to banker) og Oslo Børs' egenkapitalbevisindeks (19 banker), totalt 21 banker. Åtte av disse bankene rapporterer ikke rentemarginer per segment. Av de 13 bankene som rapporterer rentemarginer for personmarkedet, er det fem som har vedtektsfestet adgang til kundeutbytte og åtte er uten kundeutbytte.

kundeutbytte fra Utvalget er udokumenterte, og at det er vanskelig å se at en eventuell markedsføringseffekt av kundeutbytte skiller seg vesentlig fra tilsvarende effekter av gavetildeling.

Utvalget viser også til at utbetaling av kundeutbytte gir skattefradrag, slik at skattekostnaden reduseres og resultatet etter skatt øker sammenliknet med om banken bare hadde delt ut gaver (alt annet likt). Den skattemessige håndteringen av kundeutbytte er imidlertid bekreftet av Skatteetaten som anser at kundeutbytte oppfyller vilkårene for fradragsrett etter skatteloven § 6-1 (1).

Videre mener disse medlemmene at skattehåndteringen av kundeutbytte må ses i sammenheng med formuesskatten på grunnfondskapitalen som også belastes egenkapitalbeviserne, jf. omtale i kapittel 6.2. Formuesskatten reduserer resultatet etter skatt, noe som også påvirker størrelsen på overskudd som skal fordeles mellom kapitalklassene. Dette illustrerer at reduksjon av skattekostnaden som følge av fradrag for kundeutbytte ikke kan vurderes isolert. Videre bør ikke skatteregler ha betydning for sparebankenes fundamentale rammebetingelser og for hvordan overskuddsdisponering i sparebanksektoren skal utformes.

Sparebankene og sparebankstiftelsene som mener at kundeutbytteordningen bør videreføres etter dagens modell, fremhever at gaver og kundeutbytte er to av de viktigste særegenhetene som skiller sparebankene fra forretningsbankene, og dette har sikret en sterk sparebanksektor som har tjent den norske modellen godt. Fjernes de vesentlige særegenhetene for dagens sparebanker, vil det, slik disse medlemmene ser det, være en oppskrift på å svekke utviklingen i distrikter, lokalsamfunn og bankkonkurransen i Norge.

1.6.3 Oppsummering - Sparebankforeningen mener

På bakgrunn av ulike syn i næringen om dagens kundeutbyttepraksis har ikke Sparebankforeningen inntatt en konkluderende posisjon om denne problemstillingen.

DEL 2

Vurderinger av forslagene vedrørende sparebankstiftelser (NOU. KAP 16 og 17)

Sparebankforeningen mener at Utvalgets utredning vedrørende forhold som angår **sparebankstiftelsene** særskilt i all hovedsak er gode og vil bidra til å styrke sparebankstiftelsenes viktige samfunnsrolle. Samtidig er det noen av forslagene vi ikke stiller oss bak. Vi har også en del merknader og utfyllende kommentarer.

2.1 HOVEDSYNSPUNKTER

- Sparebankforeningen er positiv til at Utvalget vektlegger at sparebankstiftelsene også i fremtiden skal spille en viktig rolle som langsiktig eier av sparebankene og lokale samfunnsbyggere gjennom gaveutdelinger, og anser lovforslagene som viktige tiltak for å ivareta sparebankenes lokale forankring i fremtiden,
- Sparebankforeningen støtter en videreføring av gjeldende utgangspunkt om at Finansforetakslovens regler om sparebankstiftelsene har forrang, og at regler om sparebankstiftelser samles i nytt kapittel 12A,
- Etter Sparebankforeningens vurdering bør det for omdannede aksjesparebanker være et krav om at sparebankstiftelser bør eie minimum 33,4% av aksjene for å sikre en blokkerende myndighet på generalforsamlingen,

- Sparebankforeningen stiller seg bak forslaget om å videreføre adgangen til å ta opp lån, og mener at en fjerning av sparebankstiftelsenes adgang til å utstede egenkapitalbevis vil få begrenset praktisk betydning,
- Sparebankforeningen er positiv til at det blir tydeliggjort at sparebankstiftelsene har et ansvar, men ikke en uforbeholden forpliktelse, overfor oppretterbanken til å bidra med beredskapskapital, samtidig som stiftelsenes autonomi ivaretas,
- Sparebankforeningen mener det ikke er behov for å endre navn på generalforsamlingen. Dersom en navneendring likevel vedtas, er betegnelsen «representantskap» mer treffende enn «stiftelsesråd».
- Sparebankforeningen støtter implementering av kompetanse- og egnethetskrav for styret og daglig leder, samt at styret gis delegeringsadgang,
- Sparebankforeningen er positiv til at Utvalget legger vekt på at det bør være fleksibilitet i tolkningen av allmennyttebegrepet. Samtidig er det etter foreningens vurdering et klart behov for en nærmere avklaring av allmennyttebegrepet innenfor eksisterende regelverk. Det er ikke behov for lovendringer, men en tydeliggjøring av begrepet innenfor eksisterende lovverk. Et lovutvalg er derfor lite egnet for dette oppdraget, slik vi ser det. Næringen kan selv ta regi for et slik arbeid, i form av en arbeidsgruppe som baserer seg på eksisterende veiledere og regelverk. I tillegg til å avklare om, og på hvilke vilkår, sparebanker og sparebankstiftelser skal kunne gi gaver til næringsformål, bør en slik utredning også se på avgrensninger mot offentlige oppgaver.

2.2 FORHOLDET MELLOM FINANSFORETAKSLOVEN OG STIFTELSESLOVEN, SAMT DEFINISJONEN AV FINANSSTIFTELSE

Utvalget foreslår å videreføre gjeldende regulering i Finansforetaksloven § 12-19 annet ledd første punktum og at alle regler om finans- og sparebankstiftelser samles i et nytt kapittel 12A i Finansforetaksloven.

Sparebankforeningen stiller seg bak Utvalgets forslag om å samle alle regler om finans- og sparebankstiftelser i et nytt kapittel 12A, og støtter Utvalgets begrunnelse om at sparebankstiftelsene er en særegen organisasjonsform som på flere punkter bryter med grunnleggende regler i Stiftelsesloven, at sparebankstiftelsenes eierskap, organisasjon, kapitalforvaltning og utdelinger må ses i lys av at de springer ut av en sparebank og at de har en eierrolle i banken, og at sparebankstiftelsene har forankring i det geografiske området som banken opprinnelig hadde tilknytning til.

Utvalget foreslår videre å definere «finansstiftelse» som «(...) en stiftelse som er opprettet ved avvikling eller omdanning av finansforetak eller ved konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital.» Etersom finansstiftelser også kan opprettes ved sammenslåing og deling av finansforetak, jf. Finansforetaksloven § 13-2 fjerde ledd, foreslår Sparebankforeningen følgende presisering (tilføyelse i kursiv); «(10) Med finansstiftelse menes en stiftelse som er opprettet ved avvikling, *sammenslåing*, *deling* eller omdanning av finansforetak eller ved konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital.»

2.3 SPAREBANKSTIFTELSENE EIERSKAP OG FINANSIERING

2.3.1 Sparebankstiftelsenes eierskap i opprettende bank og salg av aksjer eller egenkapitalbevis

Utvalget har vurdert om det bør stilles konkrete krav til hvor stor eierandel en eller flere sparebankstiftelser må ha i en omdannet aksjesparebank eller en sparebank med egenkapitalbevis.

I sparebanker med grunnfond og eierandelskapital er innflytelsen til innskyttere, ansatte og representanter for lokalsamfunnet sikret ved at eierandelskapitalen aldri kan stemme for mer enn 40 prosent. Sparebanktradisjonen er dermed godt ivaretatt gjennom reglene som gjelder for representasjon i generalforsamlingen i sparebanker med egenkapitalbevis. Utvalget foreslår på denne bakgrunn ingen krav til minste eierandel i banker med grunnfond, noe Sparebankforeningen stiller seg bak.

For eierskap i omdannede aksjesparebanker har Utvalget blant annet vurdert om det bør kreves at én eller flere sparebankstiftelser samlet må ha en eierandel på minst 10 prosent for å sikre stiftelsene minoritetsbeføyelser i aksjesparebanken, alternativt 1/3 av aksjene for å sikre sparebankstiftelsene «negativ kontroll» i bankens generalforsamling. Med henvisning til praktiske problemstillinger som har oppstått i forbindelse med strukturendringer, der stiftelser som følge av sammenslåinger har fått redusert sine eierandeler i banken som opprinnelig opprettet stiftelsen, samt vanskeligheter med å fastsette en konkret grense for hvor stor eierandel en stiftelse må eie i banken over tid eller for en periode, samt andre utilsiktede konsekvenser, har Utvalget konkludert med at det ikke foreslås å lovfeste et krav til hvor stor eierandel en eller flere sparebankstiftelser må ha i en aksjesparebank.

Sparebankforeningen støtter ikke Utvalgets konklusjon. For omdannede aksjesparebanker bør det være et krav om en nedre grense for stiftelsenes eierskap som sørger for negativ kontroll på generalforsamlingen. Dette vil bidra til å konkretisere hva som menes med et «*langsiktig og stabilt eierskap*», samt legge til rette for at sparebanktradisjonene videreføres og at midlene fra den omdannede sparebanken forvaltes i samsvar med disse. Sparebankstiftelser bør eie minimum 33,4% av aksjene for å sikre en blokkerende myndighet på generalforsamlingen. Et slikt krav vil sikre et effektivt oppkjøpsvern og at en betydelig andel av overskuddet i banken allokeres til stiftelsen og dermed kommer allmennyttige formål til gode.

Sparebankforeningen erkjenner samtidig, slik Utvalget påpeker, at det er utfordrende å fastsette en konkret grense som skal gjelde for alle stiftelser. En lovfastsatt grense kan også by på praktiske utfordringer eller utilsiktede konsekvenser, blant annet i forbindelse med fremtidige struktur- og kapitalendringer. Eksempelvis kan det ikke utelukkes at mengden likvide midler i stiftelsen viser seg å være utilstrekkelig for å opprettholde eierandelen i en emisjon, særlig i en situasjon med systemkrise. Dette taler for at et krav bør formuleres fleksibelt, slik at utilsiktede brudd ikke får alvorlige konsekvenser, og at det gis handlingsrom for å kunne øke eierandelen tilbake til et gitt nivå over tid. Flexibilitetshensyn taler dermed for at et minstekrav til eierskap tar form som et konsesjonskrav som vurderes ved søknad om omdanning til aksjesparebank.

2.3.2 Videreføring av adgangen til å ta opp lån og oppheving av sparebankstiftelsenes adgang til å utstede egenkapitalbevis

Sparebankforeningen støtter forslagene om å videreføre begrensningen på lån til inntil 10 prosent av sparebankstiftelsens egenkapital og å oppheve adgangen til å utstede egenkapitalbevis.

Sparebankforeningen er ikke kjent med at sparebankstiftelser har benyttet seg av adgangen til å utstede egenkapitalbevis, og mener uansett at en slik regel ikke er særlig praktisk.

2.4 SPAREBANKSTIFTELSENES FORHOLD TIL OPPRETTENDE BANK OG GRENSENE FOR SAMARBEID MELLOM STIFTELSE OG BANK

2.4.1 Samarbeid med oppretterbanken og adgangen til å gi gaver

Utvalget har konkludert med at det ikke ser grunn til å foreslå lovendringer knyttet til sparebankstiftelsenes samarbeid med oppretterbanken og at det heller ikke skal åpnes for at sparebankstiftelser kan gi gaver til banken som har opprettet stiftelsen.

Sparebankforeningen anser stiftelsenes autonomi som viktig, både i dag og i en fremtid der sparebankstiftelsene trolig vil få en enda større rolle for å sikre sparebankenes lokale forankring. Som forvalter av samfunnets kapital og for å sikre tillit, er det helt sentralt for sparebankstiftelsene å sikre en ryddig og tydelig avklart rolle- og ansvarsfordeling mellom sparebankstiftelsen og oppretterbanken.

Sparebankforeningen mener samarbeidsgrenser og forholdet mellom Stiftelsesloven § 19 og Finansforetaksloven bør utredes nærmere, og at dette bør sees i sammenheng med muligheten for en unntaksbestemmelse for reduksjon av eierbrøk ved rekonvertering av deler av grunnfondskapitalen.

Etter Sparebankforeningens vurdering kan det videre være hensiktsmessig at det utarbeides en nærmere veiledning om grensene for samarbeid om gaver mellom stiftelse og bank, med inspirasjon fra veilederen fra danske Erhvervsstyrelsen (2013)³. Sparebankforeningen mener en slik veileder bør utarbeides av næringen selv, og foreningen tar gjerne ansvar for dette arbeidet.

2.4.2 Utdelinger og formål

Utvalget foreslår at det presiseres i Finansforetaksloven at utdelinger fra en stiftelse i et enkeltår må være forsvarlig og hensynta stiftelsens formål. For stiftelser som har som formål å være eier i foretaket som opprettet stiftelsen (herunder sparebankstiftelser), må det i vurderingen av hvor store gaver som utdeles, tas hensyn til behovet for midler for å kunne delta i fremtidige emisjoner. For det tilfellet stiftelsen har tatt opp lån, bør det stilles krav om at utdelingene ikke må true stiftelsens evne til å betjene og innfri lånet.

Sparebankforeningen er positiv til at det tydeliggjøres i loven at sparebankstiftelsene har et ansvar, men ikke en uforbeholden forpliktelse, overfor oppretterbanken til å bidra med beredskapskapital og at det oppstilles et krav til stresstesting («forsvarlig») fremfor et absolutt krav til kapital. Sistnevnte forslag sikrer fleksibilitet i den enkelte stiftelses kapitalforvaltning, og henger nært sammen med forslag om innføring av kompetansekrav for styret og daglig leder.

2.5 STYRINGSSTRUKTUR – GENERALFORSAMLINGEN

2.5.1 Oppheving av krav om at sammensetningen i generalforsamlingen skal avspeile kundestrukturen i opprettende sparebank

---

³ <https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-sparekassefonde>

Utvalget foreslår å oppheve Finansforetakslovens krav om at generalforsamlingen i en sparebankstiftelse samlet skal avspeile «kundestrukturen i finansforetaket som har opprettet stiftelsen.»

Selv om lovforslaget på den ene siden kan bidra til forenklete valgprosesser, særlig i tilfeller der det er praktiske utfordringer knyttet til å oppfylle kravet om at generalforsamlingens sammensetning skal reflektere kundestrukturen i oppretterbanken, er det avgjørende at representasjonen i sparebankstiftelsene viderefører de grunnleggende prinsippene som sikrer nærhet til sparebankens opphav og formål. Sparebankstiftelsenes kapitalbase kommer utelukkende fra grunnfondet i banken, og rent systematisk bør kundene derfor ha en sterkere representasjon i stiftelsene enn i banker med eierandelskapital. Det er derfor ikke unaturlig å stille krav om at det øverste organet i en sparebankstiftelse samlet skal avspeile kundestrukturen i finansforetaket som opprettet den. Dette bidrar til at stiftelsene forblir forankret i sitt opprinnelige formål og styrker samspillet mellom sparebankene og deres lokalsamfunn.

Sparebankforeningen mener samlet sett at hensynet til å bevare en helhetlig og samlet sparebanknæring over tid, er det viktigste, og vil derfor fraråde Utvalgets forslag om å oppheve kravet om at generalforsamlingen samlet skal avspeile kundestrukturen i oppretterbanken. Et flertall av generalforsamlingen i en sparebankstiftelse bør derfor ha et kundeforhold til oppretterbanken og en forankring til det lokalsamfunnet hvor midlene er skapt. Utover det bør generalforsamlingen kunne bestå av øvrige interessegrupper og samfunnsmessige interesser knyttet til stiftelsens virksomhet, slik det følger av gjeldende rett og uten noen innskrenking i forskrift.

Uavhengig av om forslaget blir vedtatt, erkjenner Sparebankforeningen at det vil bli stadig viktigere for næringen å legge til rette for digital valgdeltakelse for å øke oppslutningen. Sparebankforeningen ønsker å legge til rette for dette i samarbeid med sine medlemmer.

2.5.2 Endret begrepsbruk fra «generalforsamling» til «stiftelsesråd» og krav om minste antall medlemmer

Etter Utvalgets vurdering er betegnelsen «generalforsamling» ikke dekkende for et organ med avgrensede oppgaver, og Utvalget anbefaler derfor at organet gis betegnelsen «stiftelsesråd». Utvalget foreslår videre at det lovfestes et krav om minimum seks medlemmer i «stiftelsesrådet».

Sparebankforeningen erkjenner at sparebankstiftelsenes «generalforsamling» avviker noe fra det man anser som en «generalforsamling» i tradisjonell forstand, som et eierorgan med et vidt mandat. Etter Sparebankforeningens vurdering er det likevel ikke behov for å endre en betegnelse som er så godt innarbeidet blant sparebankstiftelsene. Dersom betegnelsen likevel besluttes endret, mener Sparebankforeningen at begrepet «representantskap» er mer treffende enn den ukjente betegnelsen «stiftelsesråd», ettersom organet består av representanter for ulike interessegrupper.

Sparebankforeningen er positive til at kravet til minste antall medlemmer settes til det antall som den sparebankstiftelsen med færrest medlemmer av generalforsamlingen har i dag, og at Utvalget lar det være opp til den enkelte stiftelse å vurdere hvor mange medlemmer generalforsamlingen totalt skal ha. Et slikt forslag sikrer fleksibilitet og tar hensyn til at sparebankstiftelsenes eierandel i banken, kapital og aktivitet, samt antallet personer som tilfredsstiller kravene til kompetanse og sparebankstiftelsens rolle i lokalsamfunnet, varierer.

2.5.3 Styrets sammensetning

Utvalget foreslår å endre gjeldende bestemmelse i Finansforetaksloven § 12-21 tredje ledd første punktum slik at det ikke lenger skal gjelde et krav om at styremedlemmer rekrutteres blant innskytere i banken.

Som påpekt av Utvalget skal styret i en sparebankstiftelse ivareta stiftelsens interesser, ikke bankens. Etter Sparebankforeningens vurdering tydeliggjør endringsforslaget stiftelsenes autonomi, samtidig som det ikke er til hinder for at innskytere velges som styremedlemmer. Foreningen er enig med Utvalget i at sammensetningen av styret også bør gjenspeile de samfunnsmessige interessene knyttet til stiftelsens virksomhet og stiller seg på denne bakgrunn positiv til Utvalgets lovforslag. Foreningen påpeker samtidig at det fortsatt bør være adgang til å vedtektsfeste et slikt krav.

2.5.4 Kompetanse- og egnethetskrav for styret og daglig leder

Utvalget foreslår å innføre et kompetanse- og egnethetskrav for styret og daglig leder samt meldeplikt til Finanstilsynet ved endringer i styresammensetning og daglig leder, jf. Finansforetaksloven §§ 3-5 og 8-9.

Sparebankstiftelsene forvalter store verdier. For å sikre at samfunnsmidlene forvaltes på en forsvarlig og økonomisk lønnsom måte, og at lokalbefolkningens tillit til forvaltningen opprettholdes, er det nødvendig at ledelsen har nødvendig kompetanse og er egnet til å ivareta sine verv og sitt ansvar. Sparebankforeningen er på denne bakgrunn positiv til at det innføres et kompetanse- og egnethetskrav for styret og daglig leder, samt påfølgende meldeplikt til Finanstilsynet ved endringer i styresammensetning og daglig leder.

2.5.5 Inhabilitet for styremedlemmer og daglig leder

Utvalget foreslår at det innføres en henvisning til Stiftelsesloven § 37 annet ledd første punktum, i inhabilitetsreglene som gjelder for styret og daglig leder.

Sparebankforeningen stiller seg bak forslaget uten ytterligere kommentarer.

2.5.6 Krav til daglig leder og delegeringsadgang for utdelinger

Utvalget foreslår at sparebankstiftelser med grunnfondskapital over 3 millioner kroner må ha daglig leder. Utvalget foreslår videre at regler lik de som er foreslått i NOU 2016:21 § 57 og 58 om utdelinger, herunder delegering av utdelingsadgang til daglig leder, inntas i Finansforetaksloven ny § 12A-9 og ny § 12A-10.

Sparebankforeningen støtter opp om forslagene.

2.6 GODKJENNELSE AV VEDTEKSENDRINGER OM LOKAL TILKNYTNING

Utvalget foreslår at Finansforetaksforskriften § 7-3 endres slik at Finanstilsynets godkjenning også kreves for endring av vedtektsbestemmelse om «kommunen hvor stiftelsen skal ha sitt forretningskontor.» Utvalget påpeker også at Finanstilsynet i denne forbindelse bør legge vekt på utgangspunktet om at stiftelsene skal sikre videreføring av den lokale tilknytning.

Sparebankforeningen er positiv til at Utvalget har lagt vekt på at sparebankstiftelsene skal sikre lokal forankring, og stiller seg bak Utvalgets forslag.

2.7 KRAV TIL KAPITALFORVALTNINGEN

Utvalget har vurdert om det etter mønster av forslaget i NOU 2016:21 *Stiftelsesloven* § 20 burde lovfestes en plikt til styret til å utarbeide en plan for kapitalforvaltningen. Under henvisning til at flere stiftelser allerede har en slik plan, at stiftelsene står fritt til å utarbeide en slik plan og at forslaget i NOU 2016:21 også vil få anvendelse for sparebankstiftelser dersom det vedtas, foreslår Utvalget ikke å innføre en plikt for styret til å utarbeide en plan for kapitalforvaltningen.

Styret i sparebankstiftelsene har ansvar for forvaltning av samfunnskapitalen. Etter Sparebankforeningens vurdering kunne Finansforetaksloven med fordel tydeliggjort styrets plikter knyttet til kapitalforvaltningen, slik at den best mulig bidrar til stiftelsenes formålsrealisering. Sparebankforeningen mener samtidig at forsvarlig kapitalforvaltning, inkludert utarbeidelse av en plan for kapitalforvaltningen, allerede er praksis blant sparebankstiftelsene og at en lovfesting av styrets forpliktelser dermed vil ha begrenset praktisk betydning. Sparebankforeningen antar også at forslag om innføring av egnethets- og kompetansekrav for ledelsen, samt delegasjonsadgang til daglig leder, dersom de blir vedtatt, vil kunne tydeliggjøre stiftelsenes og styrets ansvar for forvaltning av samfunnskapitalen, uten at det innføres et særskilt krav om utarbeidelse av en plan for kapitalforvaltning. Dette gjelder spesielt dersom forslaget blir lovfestet i *Stiftelsesloven*, og Sparebankforeningen ser frem til en avklaring rundt vedtakelsen av denne.

2.8 FORMÅLSREALISERING

For at sparebankstiftelsenes midler skal komme best mulig til nytte, har Utvalget vurdert om styrets plikter knyttet til formålsrealiseringen bør tydeliggjøres. I denne forbindelse har Utvalget vurdert å foreslå en lovbestemmelse som tar utgangspunkt i forslaget til ny lovbestemmelse om plan for formålsrealisering i NOU 2016:21. På bakgrunn av at det allerede i dag er mulig for stiftelsene å utarbeide en plan for formålsrealisering i tråd med forslaget, og at regelen vil få anvendelse for sparebankstiftelser dersom det vedtas, foreslår Utvalget ikke å innføre en plikt til å utarbeide en plan for formålsrealisering.

Sparebankforeningen slutter seg til Utvalgets forslag om at det ikke skal være et krav å utarbeide en plan for formålsrealisering, men ønsker samtidig å presisere at utarbeidelse av en slik plan bør være praksis i bransjen.

2.9 GAVEUTDELINGER OG BEGREPET ALLMENNYTTIG FORMÅL (NOU KAP. 17)

Utvalget anbefaler at det utredes nærmere om, og på hvilke vilkår, sparebanker og sparebankstiftelser skal kunne gi gaver til næringsformål. Dette forslaget begrunnes med at utviklingen med gavetildelinger til stiftelser som investerer i næringsvirksomhet utfordrer allmennyttebegrepet, og innebærer at bankenes og stiftelsenes gavetildelinger endrer karakter.

Sparebankforeningen ser det som positivt at Utvalget ikke foreslår å innsnevre rammene for sparebankers og sparebankstiftelsers adgang til å gi gaver, og at det understrekes at det bør være et vidt rom for skjønn i praktiseringen av gaveinstituttet innenfor rammene av allmennyttebegrepet. Foreningen støtter også Utvalgets vurdering om at det er behov for å se nærmere på spørsmålet om, og på hvilke vilkår, sparebanker og sparebankstiftelser skal kunne gi gaver til næringsformål. Samtidig vil vi understreke at det etter vår vurdering ikke er behov for lovendringer, men heller en tydeliggjøring av hva som gjelder innenfor eksisterende lovverk. Vi mener derfor at det ikke er behov

for en omfattende utredning, men at en slik tydeliggjøring best kan gjøres i en arbeidsgruppe der næringen selv har en sentral rolle. Sparebankforeningen foreslår at dette gjøres ved at det settes ned en arbeidsgruppe som får i oppdrag å oppdatere den eksisterende veilederen «Rammer for allmennytte»⁴. I tillegg til å se på grenseoppgangene mot næringsformål, bør arbeidsgruppen også se på avgrensninger mot offentlige oppgaver.

AVSLUTTENDE KOMMENTAR

Sparebankforeningen verdsetter muligheten til å gi innspill på NOU 2024:22 og Sparebankutvalgets omfattende utredning. Vi anerkjenner Utvalgets arbeid med å fremheve sparebankenes og sparebankstiftelsenes rolle som bærebjelker i norsk økonomi og samfunnsliv, og understreker viktigheten av å sikre en fremtidsrettet regulering som bevarer og styrker denne unike modellen.

Vi ønsker å fremheve følgende hovedsynspunkter i vår avslutning:

1. Dialog med EBA og EU/EØS-myndigheter:

Det er avgjørende at norske myndigheter prioriterer en grundig og avklarende dialog med EBA og andre relevante EU/EØS-organer for å sikre at egenkapitalbevisets status som rent kjernekapitalinstrument opprettholdes innenfor dagens regelverk. Sparebankforeningen mener at den særegne norske kapitalstrukturen fullt ut samsvarer med relevante CRR-bestemmelser og oppfordrer departementet til å arbeide aktivt for å bevare denne strukturen.

2. Egenkapitalbevisets kritiske rolle:

Egenkapitalbeviset har vært en avgjørende drivkraft for sparebanknæringens utvikling de siste tiårene. Det har ikke bare styrket bankenes kapitalbase, men også bidratt til å opprettholde en balanse mellom lokalt eierskap og konkurransedyktighet. Utvalgets forslag kan svekke egenkapitalbevisets stilling og utfordre dagens bankstruktur. Vi oppfordrer departementet til å sørge for at fremtidige løsninger sikrer reell ivaretagelse av egenkapitalbeviset.

3. Balanserte og grundige konsekvensvurderinger:

Forslagene fra Utvalget representerer potensielt store endringer i sparebankenes rammevilkår. Det er derfor avgjørende at de samlede konsekvensene av disse vurderes grundig før beslutninger fattes. Sparebankforeningen ser frem til videre dialog og samarbeid, og en prosess der sparebankenes unike bidrag til norsk økonomi og samfunnsstruktur anerkjennes og styrkes.

Med vennlig hilsen

Therese Riiser

Administrerende direktør

Sparebankforeningen

---

⁴ [Veilederen «Rammer for allmennytte»](#)